

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 625/2022-17

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara (sudca spravodajca) a sudcov Jany Baricovej a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného Mgr. Michalom Ferčákom, advokátom, Bernolákova 1652, Topoľčany, proti uzneseniu Okresného súdu Spišská Nová Ves č. k. 11 C 33/2019-281 z 28. apríla 2022 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 21. mája 2022 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy v spojení s čl. 59 ods. 2 ústavy, svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva na ochranu majetku podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) rozhodnutím všeobecného súdu označeným v záhlaví tohto uznesenia. Navrhuje uznesenie Okresného súdu Spišská Nová Ves (ďalej len „okresný súd“) č. k. 11 C 33/2019-281 z 28. apríla 2022 (ďalej aj „napadnuté uznesenie“) zrušiť a vec vrátiť okresnému súdu na ďalšie konanie. Zároveň navrhuje priznať mu náhradu trov konania pred ústavným súdom.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ sa ako žalobca v konaní vedenom Okresným súdom Spišská Nová Ves pod sp. zn. 11 C 33/2019 domáhal zrušenia a vyporiadania podielového spoluvlastníctva k dotknutým nehnuteľnostiam.

3. Na základe platobného predpisu z 31. júla 2019 uhradil sťažovateľ súdny poplatok za podanie žaloby vo výške 2930 eur. Uznesením č. k. 11 C 33/2019-258 z 27. januára 2022 súd konanie zastavil z dôvodu späťvzatia žaloby zo strany sťažovateľa. Zároveň rozhodol, že žiadna zo sporových strán nemá nárok na náhradu trov konania.

4. Sťažovateľ požiadal súd o vrátenie zaplateného súdneho poplatku. Okresný súd uznesením č. k. 11 C 33/2019-270 zo 6. apríla 2022 vydaným vyšším súdnym úradníkom (ďalej len „uznesenie vyššieho súdneho úradníka“) rozhodol o návrhu žalobcu na vrátenie zaplateného súdneho poplatku tak, že tento návrh zamietol.

5. O sťažnosti proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka rozhodol okresný súd uznesením č. k. 11 C 33/2019-281 z 28. apríla 2022 tak, že sťažnosť sťažovateľa zamietol.

II.

Argumentácia sťažovateľa

6. Proti napadnutému uzneseniu podal sťažovateľ túto ústavnú sťažnosť, v ktorej argumentuje, že v napadnutom uznesení nedostal zákonnú odpoveď na otázky nastolené v žiadosti o vrátenie zaplateného súdneho poplatku. Prvou z nich bolo posúdenie, či vzhľadom na predmet sporu a znenie podanej žaloby bol súdny poplatok pôvodne vyrubený v správnej výške, a druhou bolo posúdenie, aký vplyv má právoplatné rozhodnutie okresného súdu o zastavení konania na vrátenie súdneho poplatku.

7. Sťažovateľ uvádza, že vo vzťahu k odpovedi na prvú otázku okresný súd poukázal okrem žaloby aj na osvedčenie o dedičstve č. k. 5 D 104/2011 z 30. augusta 2011. Akcentuje, že z uvedeného osvedčenia nevyplýva, že by cena ním žiadaného podielu bola 50 000 eur (osvedčenie o dedičstve takúto hodnotu podielu sťažovateľa neobsahuje, a preto nemohlo odôvodňovať správnosť výpočtu súdneho poplatku zo základu 50 000 eur).

8. Sťažovateľ tiež argumentuje, že nedostal žiadnu odpoveď na námietku týkajúcu sa výkladu § 11 ods. 3 zákona Slovenskej národnej rady č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov v znení účinnom v rozhodnom období (ďalej len „zákon o súdnych poplatkoch“), poukazujúc na nález ústavného súdu č. k. II. ÚS 362/2019 z 2. apríla 2020. Svoje tvrdenie opiera o konštatovanie, že § 11 ods. 3 zákona o súdnych poplatkoch možno vykladať aj tým spôsobom, že nie je viazané na konkrétne dôvody zastavenia konania, ale na rozhodnutie súdu o zastavení konania ako také. V § 11 ods. 3 zákona o súdnych poplatkoch sú podľa jeho názoru uvedené viaceré dôvody vrátenia poplatku, pričom jedným samostatným dôvodom je *«„ak sa konanie zastavilo“»* bez jeho viazania na konkrétny dôvod alebo zákonné ustanovenie, ktoré by malo byť podkladom zastavenia konania. Podľa tvrdenia sťažovateľa teda nemožno konštatovať, že právne posúdenie veci je ústavne akceptovateľné a že nemá znaky svojvôle či arbitrárnosti.

9. V závere sťažovateľ sumarizuje, že odôvodnenie napadnutého uznesenia porušuje jeho právo na spravodlivé súdne konanie, ktorého súčasťou je aj právo na náležité odôvodnenie súdneho rozhodnutia. Aplikácia princípov práva na spravodlivý proces totiž vyžaduje, že čím hlbšia a detailnejšia je argumentácia účastníka konania, tým detailnejšia musí byť následná argumentácia súdu, ak chce vyvrátiť jeho argumenty. Sťažovateľ zároveň prezentuje názor, že porušením základného práva na spravodlivý súdny proces mu bola spôsobená aj majetková ujma, keďže rozhodovanie o súdnych poplatkoch má presah aj do práva vlastniť majetok. Podstata porušenia čl. 20 ods. 1 ústavy a čl. 1 dodatkového protokolu podľa neho spočíva v tom, že mu všeobecný súd arbitrárnym výkladom znemožnil rozšíriť svoj majetok o časť skôr zaplateného súdneho poplatku, ktorého vrátenia sa aktuálne domáhal.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

10. Podstatou ústavnej sťažnosti je namietané porušenie práva na spravodlivý proces (čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 59 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru) a práva na ochranu majetku (čl. 20 ods. 1 ústavy a čl. 1 dodatkového protokolu) napadnutým uznesením okresného súdu, ktorým bola zamietnutá sťažnosť sťažovateľa podaná proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka, ktorý rozhodol o nevrátení súdneho poplatku sťažovateľovi.

11. Úlohou ústavného súdu bolo pri predbežnom prerokovaní tejto ústavnej sťažnosti posúdiť relevanciu námietok sťažovateľa o absencii zákonnej odpovede na otázku, či bol zaplatený súdny poplatok pôvodne vyrubený v správnej výške, a na otázku, aký vplyv má právoplatné rozhodnutie okresného súdu o zastavení konania na vrátenie tohto súdneho poplatku.

12. Ústavný súd najskôr konštatuje, že jeho prvoradou úlohou je ochrana ústavnosti, a nie ochrana zákonnosti, čo je prejavom doktríny, že všeobecný súd pozná právo („*iura novit curia*“). Je v právomoci všeobecného súdu vykladať a aplikovať zákony. Pokiaľ tento výklad nie je arbitrárny a je náležite zdôvodnený, ústavný súd nemá príčinu doň zasahovať (m. m. I. ÚS 19/02, IV. ÚS 238/05).

13. V rámci formulovania všeobecných východísk, ktoré tvoria ústavnoprávny základ rozhodovania ústavného súdu o ústavnej sťažnosti sťažovateľa, ústavný súd zdôrazňuje, že nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Z tohto postavenia vyplýva, že úlohou ústavného súdu nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa zásadne obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách (m. m. I. ÚS 19/02, I. ÚS 27/04, I. ÚS 74/05).

14. Podstatnou otázkou v konaní o tejto ústavnej sťažnosti bolo posudzovanie vrátenia súdneho poplatku zo strany okresného súdu. Rozhodovanie o tom, či sú splnené zákonom o súdnych poplatkoch ustanovené podmienky na vrátenie súdneho poplatku, spadá výlučne do rozhodovacej právomoci všeobecných súdov s ohľadom na princíp nezávislosti súdnictva (súdov) vyplývajúci z čl. 141 ods. 1 ústavy. Je preto vecou judikatúry všeobecných súdov, aby vymedzila kritériá, z ktorých bude pri aplikácii príslušných zákonných ustanovení vychádzať. Ústavnému súdu neprislúcha prehodnocovať právne závery všeobecných súdov, ku ktorým pri rozhodovaní o nárokoch účastníkov (strany) konania dospeli (m. m. III. ÚS 27/2012).

15. Sťažovateľ namieta absenciu odôvodnenia napadnutého uznesenia v otázke vplyvu právoplatného rozhodnutia okresného súdu o zastavení konania na vrátenie súdneho poplatku (námietky v bode 6 a 8 tohto uznesenia, pozn.). V konkrétnostiach tvrdí, že nedostal žiadnu odpoveď na námietku týkajúcu sa výkladu § 11 ods. 3 zákona o súdnych poplatkoch, poukazujúc na nález ústavného súdu č. k. II. ÚS 362/2019 z 2. apríla 2020. Svoje tvrdenie opiera o konštatovanie, že § 11 ods. 3 zákona o súdnych poplatkoch možno vykladať aj tým spôsobom, že nie je viazaný na konkrétne dôvody zastavenia konania, ale na rozhodnutie súdu o zastavení konania ako také.

16. Okresný súd sa k otázke vplyvu jeho právoplatného rozhodnutia o zastavení konania na vrátenie súdneho poplatku vyjadril. Skutočnosť, že konanie bolo zastavené z dôvodu späťvzatia žaloby, je podľa neho dôvodom na vrátenie uhradeného súdneho poplatku v zmysle § 11 ods. 3 zákona o súdnych poplatkoch iba v tom prípade, ak sa žaloba vzala späť pred prvým pojednávaním bez ohľadu na to, či bol vydaný platobný rozkaz, teda za určujúci okamih, po ktorom už nemá poplatník nárok na vrátenie uhradeného súdneho poplatku, považuje okresný súd prvé pojednávanie. Následne okresný súd vysvetlil, že z obsahu súdneho spisu mal za preukázané nariadenie a uskutočnenie viacerých pojednávanií vo veci samej a k späťvzatiu žaloby došlo až po uskutočnených pojednávaniach vo veci samej. V kontexte uvedených skutočností bolo úlohou ústavného súdu posúdiť, či k ústavnej udržateľnosti napadnutého uznesenia postačuje uvedená odpoveď, ktorú okresný súd poskytol sťažovateľovi.

17. Ústavný súd poukazuje na to, že legitímna nádej sťažovateľa na vrátenie súdneho poplatku môže existovať iba v prípade, ak sťažovateľ splňa podmienky na jeho vrátenie (m. m. II. ÚS 274/2013). Sťažovateľ by splnil podmienky na vrátenie súdneho poplatku v prípade, ak by k späťvzatiu žaloby došlo pred prvým pojednávaním. Z napadnutého uznesenia vyplýva (je odôvodnené, pozn.), že k späťvzatiu nedošlo pred prvým pojednávaním, ale až po ňom. Zákon o súdnych poplatkoch pritom zvyhodňuje inštitút späťvzatia, iba ak k nemu dôjde do prvého pojednávania. Späťvzatie totiž nie je automaticky dôkazom, že sa spornosť neobnoví (konanie tu končí procesne) (m. m. III. ÚS 434/2021). Predmetný záver podporuje aj staršie rozhodnutie (R 14/1976), v zmysle ktorého má zastavenie konania za následok vrátenie poplatku splatného podaním návrhu iba v tom prípade, ak k zastaveniu došlo pred prvým pojednávaním.

18. Z ustálenej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že všeobecný súd nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené stranou v konaní, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov uvádzaných stranami konania. Preto odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces (m. m. IV. ÚS 115/03, II. ÚS 580/2013 III. ÚS 438/2017). Okresný súd poskytol v okolnostiach predbežne prerokúvanej veci sťažovateľovi ústavne akceptovateľné odôvodnenie (bod 17 tohto uznesenia, pozn.), ktoré podľa názoru ústavného súdu neodporuje zmyslu a účelu dotknutého ustanovenia právneho predpisu. Hoci v ňom absentuje explicitná odpoveď na konkrétne tvrdenie sťažovateľa o tom, že § 11 ods. 3 zákona o súdnych poplatkoch možno vykladať aj tým spôsobom, že nie je viazané na konkrétne dôvody zastavenia konania, ale na rozhodnutie súdu o zastavení konania ako také, z jeho odôvodnenia je zrejmé, ako dotknuté zákonné ustanovenie interpretoval. V kontexte už uvedených skutočností ústavný súd nehodnotí odôvodnenie napadnutého uznesenia v tejto časti ako také, ktoré by odôvodňovalo možné vyslovenie porušenia označených práv (bod 1 tohto uznesenia, pozn.) sťažovateľa.

19. Pokiaľ ide o sťažovateľov poukaz na nález ústavného súdu č. k. II. ÚS 362/2019 z 2. apríla 2020 (ďalej len „nálež“), sťažovateľ argumentuje tým, že výklad zákonov ukladajúcich fyzickým a právnickým osobám poplatkové povinnosti musí byť z povahy veci vždy reštriktívny a v pochybnostiach (pri možnosti viacerých výkladov) má prednosť taká interpretácia, ktorá je z pohľadu poplatkom zaťaženej osoby výhodnejšia. Zároveň uvádza, že ak § 11 ods. 3 zákona o súdnych poplatkoch výslovne upravuje ako samostatný dôvod vrátenia súdneho poplatku

zastavenie konania (bez jeho viazania na konkrétny dôvod alebo zákonné ustanovenie, ktoré by malo byť podkladom zastavenia konania), a teda súd bol podľa jeho názoru povinný predmetné zákonné ustanovenie vykladať v prospech poplatníka a aplikovať ho aj v situácii, ak je súdne konanie zastavené podľa § 145 ods. 1 Civilného sporového poriadku . Podľa názoru ústavného súdu nemôže predmetné konštatovanie s poukazom na uvedený nález a jeho závery v okolnostiach prerokúvanej veci zvrátiť napadnuté uznesenie. Z pertraktovanej argumentácie v náleze (ktorá je vo všeobecnosti naďalej platná, pozn.) totiž nevyplýva nič, čo by mohlo odôvodniť iný záver ako ten, ku ktorému ústavný súd dospel v bode 17 tohto uznesenia. Pre komplexnosť je potrebné uviesť, že v náleze, na ktorý sťažovateľ odkazuje, išlo o odlišný skutkový stav a ako už sťažovateľ sám skonštatoval, aj o interpretáciu iného zákonného ustanovenia.

20. Pre doplnenie ústavný súd uvádza, že sťažovateľ nekoncepivoval svoju argumentáciu prezentovanú v ústavnej sťažnosti smerom k namietaniu toho, či v okolnostiach jeho veci došlo k späťvzatiu pred prvým či po prvom pojednávaní.

21. Ďalšie tvrdenie sťažovateľa spočíva v namietaní absencie zákonnej odpovede na otázku, či bol zaplatený súdny poplatok vyrubený v správnej výške (bod 6 a 7 tohto uznesenia, pozn.).

22. Okresný súd poskytol sťažovateľovi, čo sa týka výšky uhradeného súdneho poplatku, explicitnú odpoveď, poukazujúc pritom na aplikáciu § 7 ods. 9 zákona o súdnych poplatkoch v spojení s odkazom na staršie rozhodnutie (R 33/82). Ako hodnotu, t. j. cenu spoluvlastníckeho podielu sťažovateľa, tak aj výšku spoluvlastníckeho podielu sťažovateľa k dotknutým nehnuteľnostiam mal okresný súd za preukázanú a ustálenú jednak zo žaloby, ako aj z osvedčenia o dedičstve č. k. 5 D 104/2011 z 30. augusta 2011, ktorá v konaní podľa jeho tvrdenia sporná nebola.

23. Podľa § 7 ods. 9 zákona o súdnych poplatkoch v konaní o zrušení a o vyporiadaní podielového spoluvlastníctva je základom poplatku cena podielu žiadaného navrhovateľom, t. j. cena predmetu poplatkového úkonu podľa návrhu na začatie konania. Cenou podielu žiadaného navrhovateľom treba pre stanovenie základu poplatku rozumieť cenu spoluvlastníckeho podielu, o ktorom navrhovateľ v návrhu uvádza, že mu patrí, a nie cenu spoluvlastníckeho podielu odporcov ani cenu celej veci, ktorá je v spoluvlastníctve, a to aj vtedy, keď navrhovateľ navrhuje, aby celá vec bola prikázaná do jeho výlučného vlastníctva. (HORVÁTH, E. *Zákon o súdnych poplatkoch – komentár*. 2. doplnené a prepracované vydanie. Bratislava : ASPI, 2014. 266 s., m. m. R 33/1982). Zo žaloby sťažovateľa vyplýva, že žiadal o zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva nariadením predaja dotknutých nehnuteľností a rozdelením výťažku podľa podielov (sťažovateľ $\frac{1}{2}$, žalovaný $\frac{1}{4}$ a žalovaný $\frac{2}{4}$). Obsahom žaloby sťažovateľ poukázal na jeho pokus o mimosúdne vyporiadanie podielového spoluvlastníctva tým spôsobom, že v rámci neho by žalovaní nadobudli spoluvlastnícky podiel sťažovateľa vo výške $\frac{1}{2}$ za sumu 50 000 eur.

24. Z pohľadu ústavného súdu treba považovať za rozhodujúce, že okresný súd svoj právny názor primerane odôvodnil, nepostupoval arbitrárne a rešpektoval zmysel a účel uvedeného ustanovenia zákona o súdnych poplatkoch. Ústavný súd považuje právny záver okresného súdu ako za jeden z možných prístupov k interpretácii a aplikácii relevantnej právnej úpravy a v tomto ohľade ho považuje aj za ústavne udržateľný (m. m. IV. ÚS 420/2013, II. ÚS 150/2017).

25. Ústavný súd konštatuje, že nezistil žiadnu takú možnosť porušenia práva sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy v spojení čl. 59 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru, reálnosť ktorej by mohol

posúdiť po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie, v nadväznosti na čo ústavnú sťažnosť sťažovateľa v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

26. K namietanému porušeniu základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a práva na ochranu majetku podľa čl. 1 dodatkového protokolu je potrebné uviesť, že sťažovateľ namietal porušenie týchto práv v spojení alebo v nadväznosti na namietané porušenie základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Práve s ohľadom na argumentačné prepojenie oboch uvedených obsahových častí ústavnej sťažnosti nemohlo v dôsledku absencie porušenia základného práva zaručeného podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru dôjsť ani k porušeniu sťažovateľom označeného základného práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 1 dodatkového protokolu, v dôsledku čoho bolo potrebné ústavnú sťažnosť aj v tejto časti odmietnuť podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

27. Keďže ústavná sťažnosť bola ako celok odmietnutá, rozhodovanie o ďalších návrhoch sťažovateľa stratilo opodstatnenie, a preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. novembra 2022

Miloš Maďar
predseda senátu